

Notat

Danmarks Nationale Strategi for Open Access

Open Access er et spørgsmål om at få den maksimale effekt af forskningen.

Gevinsterne for danske virksomheder, dansk forskning og det danske samfund med fri adgang – Open Access – til forskningsresultater er mange. Med en øget tilgængelighed for alle til videnskabelige artikler på nettet vil vi få en mere effektiv videndeling mellem forskere, forskningsinstitutioner og virksomheder. Open Access vil resultere i nye og forbedrede forskningsmuligheder – specielt inden for tværdisciplinær forskning – og forbedre adgangen til forskningsbaseret viden for virksomheder og andre og dermed bidrage til, at den nyeste viden hurtigere kommer ud og skaber innovation og vækst i samfundet.

Vision

At skabe fri adgang for alle borgere, forskere og virksomheder til alle forskningsartikler fra danske forskningsinstitutioner finansieret af det offentlige og/eller af private fonde.

Forskere, universiteter og øvrige forskningsinstitutioner, forskningsråd og fonde, biblioteker, forlag og virksomheder spiller alle en afgørende rolle i at optimere videndelingen og anvendelsen af de nyeste forskningsresultater. Det er nu et spørgsmål om, at alle også bidrager til, at Open Access bliver implementeret på den bedste måde for forskningen og innovationen i Danmark.

Målsætninger

At der i 2017 via digitale arkiver – repositorier – er uhindret, digital, adgang for alle til 80 procent af alle danske fagfællebedømte forskningsartikler fra danske forskningsinstitutioner, der er publiceret i 2016.

At der fra 2022 og frem er uhindret, digital adgang for alle til 100 procent af alle danske fagfællebedømte forskningsartikler fra danske forskningsinstitutioner, der er publiceret fra 2021 og frem.

Internationalt er der allerede en stærk proces i gang for at udbrede Open Access. Europa Kommissionen, USA, Storbritannien, Tyskland, Holland, Irland og institu-

23. juni 2014

Styrelsen for Forskning og
Innovation
6. kontor – Forskningspolitisk
kontor

Bredgade 40
1260 København K
Tel. 3544 6200
Fax 3544 6201
Mail fi@fi.dk
Web www.ufm.dk

CVR-nr. 1991 8440

Sagsbehandler
Hanne-Louise Kirkegaard
Tel. 72318246
Mail hki@fi.dk

Ref.-nr. 14/007599-03

tioner som National Institutes of Health, Max-Planck-Gesellschaft og Wellcome Trust er blot enkelte eksempler på aktører, der forsøger at udbrede Open Access via strategier, politikker og målsætninger.

Således er danske forskere allerede godt i gang med at efterleve krav om Open Access – ikke mindst som følge af Horizon 2020 – EU's rammeprogram for forskning og innovation – der stiller krav om Open Access til samtlige forskningsartikler med støtte herfra.

Hvordan får vi mere Open Access?

Vi får kun succes med Open Access, hvis alle aktører arbejder mod samme mål. Som led i Danmarks nationale innovationsstrategi "*Danmark - Løsningernes land*" har uddannelses- og forskningsministeren nedsat Den Nationale Styregruppe for Open Access.

Styrelsen for Forskning og
Innovation

Formålet med Den Nationale Styregruppe for Open Access er at implementere og at videreudvikle den nationale strategi for implementeringen af Open Access. I denne sammenhæng skal styregruppen via koordination på nationalt og internationalt niveau og i samråd med relevante parter sikre videreudvikling af infrastrukturen til Open Access ved de forskningsudøvende institutioner i Danmark.

Denne strategi har fokus på to typer af Open Access – den grønne og den gyldne model.

Gylden Open Access dækker over en model, hvor tidsskriftet i sig selv udgives som Open Access, og alle dets artikler umiddelbart bliver gjort online tilgængelige gratis. Udgifterne hertil dækkes enten af en udgivende organisation eller via forfatterafgifter – Author Publication Charges – der betales for hver enkelt artikel. For tiden indebærer denne model dog ofte betydelige meromkostninger for det offentlige i forhold til den eksisterende publiceringsmodel, hvor der betales for at læse artiklerne via abonnementer.

Grøn Open Access refererer derimod til publicering i et kvalitetssikret tidsskrift koblet med parallelarkivering af den endelige kvalitetssikrede version af forskerens artikel i et digitalt arkiv – et repositorium – hvortil der vil være åben adgang for alle interesserede via internettet – eventuel efter en karenperiode, hvis tidsskriftet kræver det.

Grøn Open Access er en hurtig og omkostningseffektiv metode til at sprede de kvalitetssikrede og efterspurgte videnskabelige artikler. Grøn Open Access er ikke en ændring af den eksisterende kvalitetssikring fra forlagernes side, men betyder blot at den endelige kvalitetssikrede version af artiklen arkiveres i og formidles fra et repositorium med Open Access.

Det anerkendes, at det for forskningen og for samfundets skyld er afgørende, at de aggregerede offentlige udgifter til den videnskabelige publicering ikke øges markant som følge af implementeringen af Open Access. Ligeledes anerkendes det, at den videre implementering af Open Access ikke må indskrænke forskernes publiceringsfrihed. Begge forudsætninger danner grundlag for Danmarks nationale strategi for Open Access.

Open Access i Danmark betyder ikke, at staten skal erstatte de private forlags værdifulde bidrag til videndeling. Derimod skal implementeringen af Open Access, med hjælp fra denne centrale del af publiceringskæden, sikre, at vi får spredt den efterspurgte kvalitetssikrede viden til så mange som muligt og så hurtigt som muligt.

Det er således afgørende, at Open Access i Danmark indeholder en fortsat kvalitetssikring af forskningsresultaterne i form af tidsskrifternes fagfællebedømmelse. Denne kvalitetssikring er den nødvendige kritiske gennemgang af forskningsresultaterne, som sikrer forskningens legitimitet. Uden den vil Open Access ingen effekt have.

Implementeringen af Open Access i Danmark sker med udgangspunkt i følgende fokusområder:

Styrelsen for Forskning og
Innovation

- Implementeringen af Open Access skal fortrinsvis ske via den grønne model, dvs. parallelarkivering af kvalitetssikrede forskningsartikler i institutionelle eller emnespecifikke digitale arkiver (repositorier)¹ med Open Access. Den gyldne model kan dog anvendes, når den ikke medfører en forøgelse af udgifterne til forskningspublicering.
- Implementeringen af Open Access skal ikke ske ved lovgivning, men via samarbejde mellem relevante aktører.
- Mens implementeringen af Open Access fortrinsvis skal ske via den grønne model skal Den Nationale Styregruppe for Open Access i samråd med relevante parter undersøge muligheden for en – på lang sigt – omkostningseffektiv overgang til den gyldne model, dvs. betaling af *Author Publication Charges* og andre former for omkostningsdækning af kvalitetssikring og publicering.
- I implementeringen af Open Access skal det sikres, at forskere bibeholder en del af deres copyright, så de får lov til at arkivere den endelige kvalitetssikrede version af deres videnskabelige artikler i et digitalt arkiv. Dette gøres i forhandlinger mellem Danmarks Elektroniske Fag- og Forskningsbibliotek og de videnskabelige forlag.
- Implementeringen af Open Access skal løbende monitoreres for at sikre, at alle parter gør deres ypperste for at udvikle og udbrede fri tilgængelighed til danske forskningsresultater.
- Forskere skal informeres omkring den praktiske brug af infrastrukturen ved at publicere i Open Access.
- Virksomheder skal oplyses om mulighederne for at tilegne sig den nyeste forskning til deres innovation.

¹ Parallellpublicerede Open Access artikler i Danmark er underkastet pligtafleveringsloven, og koblingen til artiklernes placering i lokale repositorier bør derfor afdækkes nærmere.

- For en effektiv anvendelse af forskningsresultaterne er det nødvendigt at skabe én velfungerende platform for en samlet formidling af danske forskningsresultater.
- Implementeringen af Open Access skal underbygge, at det fortsat er muligt for danske forskere at publicere i de mest anerkendte nationale og internationale tidsskrifter, og at det ligeledes er muligt at publicere i dansk-sprogede tidsskrifter.

Samlet set vil samarbejde omkring disse fokusområder danne grundlag for den bedst mulige implementering af Open Access og derved bidrage til, at Danmark udnytter forskningen på optimal vis til gavn for hele samfundet.